

.....

SHUKUR XOLMIRZAYEV IJODIDA O‘ZBEK MILLIY XARAKTERINING BADIY TALQINI

Feruza Karimova

Alfraganus universiteti

O‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada Shukur Xolmirzayev ijodida milliy xarakter masalasining badiiy talqini hamda realizm tamoyillarining namoyon bo‘lish xususiyatlari tahlil etiladi. Yozuvchi asarlarida milliylikning qahramonlar xarakteri, dunyoqarashi, axloqiy qarashlari, urf-odatlariga munosabati va ruhiy kechinmalari orqali ifodalanishi ilmiy jihatdan yoritiladi. Shuningdek, qishloq muhiti, tabiat tasviri va xalqona tafakkurning badiiy ifodasi Shukur Xolmirzayev realizmining muhim belgilaridan biri sifatida baholanadi. Maqolada yozuvchining hayot haqiqatini haqqoniy aks ettirish, inson ruhiyatini chuqur ochish va milliy qadriyatlarni badiiy obrazlar vositasida gavdalantirishdagi mahorati tahlil qilinadi. Xulosa sifatida Shukur Xolmirzayev ijodi o‘zbek adabiyotida milliy xarakter va realizmning o‘zaro uyg‘unligini yorqin namoyon etgan yuksak badiiy hodisa ekanligi asoslanadi.

Kalit so‘zlar: Shukur Xolmirzayev, milliy xarakter, realizm, o‘zbek nasri, badiiy obraz, milliy qadriyatlar, qishloq muhiti, tabiat tasviri, xalqona tafakkur, badiiy mahorat.

Milliy xarakter masalasi adabiyotshunoslik fanining eng murakkab va dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Chunki badiiy asar orqali xalqning nafaqat tashqi hayot tarzi, balki uning ichki ruhiy dunyosi, axloqiy qarashlari va ma’naviy qadriyatlari ham aks ettiriladi.

Jahon adabiyotshunosligida milliy xarakter tushunchasi turli nazariy qarashlar asosida talqin qilingan. O‘zbek adabiyotida esa bu masala milliy o‘zlikni anglash jarayoni bilan bevosita bog‘liq holda rivojlanib kelgan.

XX asrning ikkinchi yarmida o‘zbek nasrida inson shaxsiga, uning ichki kechinmalariga bo‘lgan e’tibor kuchaydi. Aynan shu davrda Shukur Xolmirzayev ijodi adabiy jarayonda muhim o‘rin egalladi.

Shukur Xolmirzayev asarlarida oddiy inson hayoti markazga chiqariladi.

Yozuvchi qahramonlarini hayotdan ajratmaydi, balki ularni real muhitda, real muammolar bilan tasvirlaydi.

Shukur Xolmirzayev ijodida realizm hayotiy voqealarni haqqoniy aks ettirishga xizmat qiluvchi asosiy badiiy tamoyil hisoblanadi. Yozuvchi tasvirida sun'iylik, balandparvozlik yoki ortiqcha bezaklar deyarli uchramaydi. Qahramonlar ko'pincha qishloq muhiti bilan bog'liq bo'lib, bu muhit orqali o'zbek xalqining asrlar davomida shakllangan hayot tarzi va dunyoqarashi ochib beriladi.

Milliylik masalasi yozuvchi asarlarida qahramonlarning fikrlash tarzi, so'zlashuvi, urf-odatlariga munosabati va axloqiy mezonlari orqali ifodalanadi. Xolmirzayev qahramonlari uchun or-nomus, vijdon va halollik tushunchalari hayotiy tamoyil sifatida namoyon bo'ladi.

Yozuvchi asarlarida tabiat tasviri alohida estetik ahamiyat kasb etadi. Tabiat manzaralari qahramon ruhiy holati bilan uyg'un holda tasvirlanib, milliy ruhni yanada kuchaytiradi.

Shukur Xolmirzayev realizmi tanqidiy ruh bilan uyg'unlashgan bo'lib, jamiyatdagi ayrim muammolarni hayotiy va ishonarli tarzda ko'rsatishga xizmat qiladi. Umuman olganda, realizm va milliylik yozuvchi ijodida bir-birini to'ldiruvchi va boyituvchi badiiy omillar sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, Shukur Xolmirzayev ijodi o'zbek adabiyotida milliy xarakter masalasini chuqur va mukammal yoritib bergan yuksak badiiy hodisadir. Yozuvchi asarlari orqali o'zbek xalqiga xos bo'lgan ma'naviy fazilatlar real va ishonarli badiiy obrazlar vositasida ochib beriladi. Shukur Xolmirzayev ijodini o'rganish yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Demak, yozuvchi ijodi nafaqat adabiy-estetik, balki ijtimoiy-ma'naviy ahamiyatga ham egadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xolmirzayev Sh. Tanlangan asarlar. – Toshkent: Sharq, 2003.
2. Karimov N. O'zbek adabiyotida milliy xarakter masalalari. –Toshkent: O'zbekiston, 2008.

3. Yo‘ldoshev Q. Hozirgi o‘zbek nasri. – Toshkent: Xalq merosi, 2010.
4. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent. Xalq merosi, 2004.
5. Mahmudova, S. A. (2019). The concept of psychologism in the literature, techniques and methods of psychological image. Научные вести, (10), 46-50.
6. Shoxista, M. (2023). Mahmudova Sh. A. Ijodkor va ijodiy biografiya. Alfraganus, (4 (4)), 47-51.
7. Khayrullayevna, R. G. (2025). THE ROLE OF PRONUNCIATION IN THE CONVERSION INTO ENGLISH OF THE UZBEK PEOPLE’S ANCIENT BELIEFS AND RITUALS. SHOKH LIBRARY, 1(11).
8. Ruziyeva Gulrukh Khayrullayevna. (2023). PROVERBS AND SAYINGS AS TREASURES OF PEOPLE’S WISDOM IN DIFFERENT LANGUAGES. American Journal of Social and Humanitarian Research, 4(11), 67–73.
<https://doi.org/10.31150/ajshr.v4i11.2579>
9. Kudratova, Y. (2026, January). KOREYA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI REKLAMALARIDA SEZISH HISSIYOTINING TA'M BILISH HISSIYOTIGA KO 'CHMA MA'NODA KELISHI. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE (Vol. 4, No. 39, pp. 7-12).
10. Sanoyeva G.R. (2025). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' LEARNING AND COGNATIVE ACTIVITY BASED ON THE PORTFOLIO APPROACH ,// "World Bulletin of Education and Learning (WBEL) Issue 02.volume 01.ISSN 3072-175X.
11. Sanoyeva G.R. (2025). THE ROLE OF THE TEACHER IN THE INTEGRATIVE ORGANIZATION OF STUDENTS' LEARNING ACTIVITIES THROUGH "LANGUAGE PORTFOLIO".// "European Journal of pedagogical initiatives and educational Practices". Issue 3, Volume 3.ISSN 2938-3625.
<https://europeanscience.org/index.php/4/article/view/1258/1205>
12. Sanoyeva G.R. (2025). DIDACTIC FEATURES OF USING LANGUAGE PORTFOLIOS IN THE EDUCATIONAL AND COGNATIVE ACTIVITIES OF STUDENTS. // "European Science Methodical Journal", Issue 3, Volume 3, ISSN 2938-3641.
13. <https://europeanscience.org/index.php/3/article/view/1259/1206>
14. Sanoyeva G.R. (2025). TALABALARNING O'QUV-BILUV FAOLIYATIDA TIL PORTFELINING O'RNI VA AHAMIYATI . Xalqaro ilmiy - amaliykonferensiya.Moskva
https://drive.google.com/file/d/1rliLjKA5SS4aPPiFOyh6k2mHP_cE3Dkd/view